



Mr. A82/024

10 november 1982

DREIGENDE TAAL VAN CPSU-PROMINENTEN TEGEN DE ACHTERGROND VAN DE  
-OPVOLGING

In de Sowjet-Unie zal zeer binnenkort het gebruikelijke najaarsplenium worden gehouden van het CC van de CPSU. Zoals nu vrijwel vaststaat zal de 76-jarige [redacted], CC-secretaris en Politburolid, tijdens dit plenum zijn plaats in de CPSU-leiding verliezen. Deze conclusie moet worden getrokken uit het feit dat [redacted] niet deelnam aan de festiviteiten rond de viering van de Oktoberrevolutie en dat zijn beeltenis ontbrak in de portrettengalerij, die ter gelegenheid van die festiviteiten in Moskou was opgesteld.

Eind oktober circuleerden in diplomatieke kringen in Moskou al geruchten dat [redacted], die sinds 31 augustus nietmeer in het openbaar is gezien, om gezondheidsredenen zou aftreden. Daarmee is dan een van de kandidaten voor de [redacted]-opvolging van het toneel verdwenen, wat tot gevolg heeft dat er - voorzover dat te overzien valt - twee potentiële kandidaten overblijven, t.w. [redacted] en [redacted]. De kansen van de 71-jarige [redacted], die - naar het heet - de voorkeur van [redacted] zelf geniet, zullen in belangrijke mate afhangen van de macht en het prestige van de huidige partijleider. Begin dit jaar leek daaraan nogal iets te haperen. In Moskou werd toen vrij openlijk gespeculeerd over [redacted]'s gezondheidstoestand en zijn mogelijk aftreden en circuleerden er geruchten over corruptieschandalen in zijn naaste omgeving, waarbij o.a. zijn dochter betrokken zou zijn. Saillant was ook dat tijdens het CC-plenum van 24 mei j.l. Politburolid [redacted] benoemd werd tot CC-secretaris en dat [redacted], CC-secretaris van Zware Industrie, tot plv. Politburolid werd aangewezen. Beiden staan n.l. niet bekend als uitgesproken aanhangers van

, wat de conclusie vettigde dat het evenwicht in de partijtop was gewijzigd ten nadele van de -factie . Met de openbaarmaking van een nogal ambitieus "voedselprogramma" eind mei leek

zich weer wat duidelijker te willen manifesteren, maar tijdens de zomervakantie doken opnieuw speculatieve geruchten op over de gezondheid en daarmee over de positie van de CPSU-leider toen hij van de gewoonte afzag om alle Sowjetblokleiders op de Krim te ontvangen.

Sinds eind oktober lijkt het erop dat de -factie opnieuw probeert haar positie naar buiten toe duidelijker te onderstrepen en tegelijkertijd bezig is haar prestige op te vijzelen bij m.n. de strijdkrachten, die in de opvolgingskwestie een belangrijke rol kunnen spelen.

### Een belangrijke |-rede

Op 27 oktober hield zelf - in aanwezigheid van de Politburoleden en ( tevens minister van Defensie) - een toespraak voor de verzamelde commandanten van leger en vloot, waarbij hij inging op de "internationale situatie (die) steeds gecompliceerder (wordt)" en waarin hij stelde dat de Verenigde Staten "... een politiek, ideologisch en economisch offensief tegen het socialisme (hebben) ontketend en hun militaire voorbereidingen tot ongekend peil (hebben) opgevoerd". De Sowjet-Unie is - aldus de partijleider - voor ontspanning, maar "in de politiek zijn niet alleen woorden nodig. Een politiek is alleen effectief wanneer zij steunt op economische en militaire macht". De competitie op het gebied van de militaire technologie met de Verenigde Staten "is aanzienlijk verscherpt en heeft vaak een fundamenteel nieuw karakter gekregen". "Achterblijven in deze competitie is ontoelaatbaar", aldus de Sowjetleider. "Wij verwachten van onze wetenschapsmensen, ontwerpers, ingenieurs en technici dat zij alles doen om de taken in verband hiermee op succesvolle wijze te vervullen". Het Sowjetvolk zal - aldus - "alle offers brengen om de strijdkrachten op peil te houden" en "het centraal comité

neemt maatregelen om aan al (hun) behoeften te voldoen". Wel lijkt van het militaire apparaat begrip te worden gevraagd voor de bestaande economische problematiek, want onderstreepte ook dat zich "moeilijkheden en tekortkomingen" voordoen in de Sowjeteconomie. Als knelpunten noemde hij de produktie van graan en metalen, de brandstofvoorziening en de transportsector, gebieden waar de belangen van het leger in botsing kunnen komen met die van de burgerbevolking. Het zou irreëel zijn om deze toespraak van niet ook te beschouwen als een waarschuwing aan het adres van het Westen en m.n. de Verenigde Staten. Dat is ongetwijfeld het geval, maar het is <sup>ook</sup> waarschijnlijk dat met de inhoud van deze toespraak de Sowjetmilitairen gerustgesteld moesten worden en hun vrees weggenomen dat de inspanningen t.b.v. het voedselprogramma - door van "buitengewoon belang" genoemd - ten koste zouden gaan van de noodzakelijke verbeteringen in de Sowjetdefensie. Of de Sowjetrussische militaire top door deze toespraak van werkelijk tevreden is gesteld, is op dit moment moeilijk in te schatten. Wel lijkt het erop dat de partijleider inhaakte op wat door maarschalk , de Chef van de Generale Staf van de Sowjetstrijdkrachten, in maart van dit jaar in een brochure gesteld is over de "objectieve noodzaak" tot versterking van de defensie en over de behoefte aan nieuwe en krachtiger wapens om m.n. "een agressieve Verenigde Staten tegemoet te kunnen treden". Zoals het ook erop lijkt dat hij rekening gehouden heeft met dat waarop in december 1981 in het legerblad Krasnaja Zvezda werd aangedrongen : meer aandacht voor de bewapeningsindustrie, het militair-wetenschappelijk onderzoek en de verbetering van de bevelvoering .

#### Uitspraken van andere Politburoleden

Bij deze ene opvallende toespraak van is het niet gebleven. Zij werd gevolgd door meerdere uitspraken, niet alleen van de partijleider zelf maar ook van andere Politburoleden. Meestal beperkten die zich tot aanvallen op het Amerika van en in een enkel geval werd daaraan

de conclusie gekoppeld van de noodzaak tot versterking van de Sowjet-defensie.

Op 28 oktober zou                                  zelf tijdens een banket met de Cypriotische president                                  nithalen naar de "imperialistische krachten", die "gevaarlijke acties doorvoeren" en "chantage met kernwapens plegen", daarmee duidelijk doelend op de Verenigde Staten.

Op 29 oktober list de gedoodverfde                                  -opvolger,                                  , zich horen vanuit de Georgische hoofdstad Tibilisi. Tijdens een toespraak beschuldigde hij de Verenigde Staten ervan een oorlogszuchtige buitenlandse politiek te voeren, die wordt geleid door een primitief anti-communisme. Hij verweet voorts "de Amerikaanse leidende klasse (i.c. de regering                                  ) de test van de ontspanning, de test van vreedzame samenwerking niet te hebben doorstaan".

Op 5 november stelde de Moskouse partijsecretaris, het Politburolid                                  , tijdens de traditionele rede aan de vooravond van de viering van de Oktoberrevolutie dat "ons land ..... van niemand het recht (aanvaardt) op militaire superioriteit. Als een poging wordt ondernomen om die te bereiken door het plaatsen in Europa van honderden nieuwe Amerikaanse kernraketten of door andere middelen zal de Sowjet-Unie de noodzakelijke tegenmaatregelen nemen".                                  zei verder dat nu het "imperialistische" Westen een "toegenomen agressiviteit" vertoont, de CPSU in hoge mate waakzaam is en alle noodzakelijke stappen neemt om de Sowjetdefensie te versterken.

Op 7 november tenslotte, de dag waarop de 65e verjaardag van de Oktoberrevolutie werd gevierd, was het weer de CPSU-leider zelf die zich liet horen. Tijdens een receptie in het Kremlin zie                                  dat er sprake is van een "breed offensief tegen het socialisme en de nationale bevrijdingsbewegingen, dat door imperialisten wordt uitgevoerd in alle richtingen en dat de internationale situatie compliceert". Een mogelijke agressor moet echter weten - aldus                                  - dat hij kan rekenen op "een verwoestende vergeldingsaanval". In zijn toespraak verzekerde de partijleider verder dat de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie onverminderd gericht blijft op "ontspanning en ontwapening" en dat de essentie van de Sowjetpolitiek is "... het streven naar vrede, het oprechte streven naar gelijkwaardige en vruchtbare samenwerking met allen die zo'n samenwerking wensen".

Wat in al deze uitspraken naar voren komt is dat in de huidige omstandigheden het Kremlin in een samenwerking met de regering-                                  duidelijk geen

perspectieven ziet. Wat er impliciet ook uit blijkt is dat Moskou best bereid is tot samenwerking, maar dan wel met die landen die zich niet laten leiden door "een primitief anticommunisme". Hoewel dat nergens met zoveel woorden is gezegd, mag worden aangenomen dat c.s. hierbij het oog hebben op de Westeuropese landen, die in allerlei politieke kwesties andere opvattingen zijn toegedaan dan Washington. Realisering van een dergelijk beleid zou voor de Sowjet-Unie het voordeel opleveren van tweespalt binnen het Westers bondgenootschap, een van de lange-termijn-doelen die het Kremlin zich heeft gesteld. De toch beslist als dreigend te ervaren taal, waarin de verschillende CPSU-topfunctionarissen zich hebben geuit, kan tot gevolg hebben dat de publieke opinie in het Westen zodanig onder de indruk komt dat men bereid is tot bv. eenzijdige concessies. Reeds eerder is gewezen op een ander, niet minder belangrijk aspect waaronder m.n. de -toespraak van 27 oktober kan worden beschouwd. Deze rede is immers zeker ook bedoeld als een geruststelling aan het adres van de militairen. Datzelfde geldt ook voor de geciteerde uitlatingen van andere CPSU-prominenten die de militairen lijken te willen bezweren dat zij alert zijn voor de bedreigingen van de kant van het imperialisme en oog hebben voor de daardoor veroorzaakte behoeften van leger en vloot. Dat zullen zij niet op de laatste plaats hebben gedaan met het oog op de eerstdaags te verwachten machtsstrijd in het Kremlin.